

Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет культури і мистецтв
Кафедра музичного мистецтва

Володимир Кучерук, Петро Шиманський

**Акомпанемент та читання нот з аркуша.
Легкий акомпанемент (баян/акордеон)
на прикладі дитячої пісні
«Грицю, Грицю, до роботи!»**

Методичні рекомендації

Луцьк
Вежа-Друк
2022

Рекомендовано до друку науково-методичною радою
Волинського національного університету імені Лесі Українки
(протокол №3 від 16 листопада 2022 р.)

Рецензенти:

Регуліч І. В. – кандидат мистецтвознавства, завідувач кафедри диригентсько-хорових дисциплін та постановки голосу комунального закладу вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради;

Панасюк С. Л. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри музичного мистецтва Волинського національного університету імені Лесі Українки

Кучерук В. Ф., Шиманський П. Й.

К 95 Акомпанемент та читання нот з аркуша. Легкий акомпанемент (баян/акордеон) на прикладі дитячої пісні «Грицю, Грицю, до роботи!» : методичні рекомендації для самостійної роботи з вибіркової ОК «Акомпанемент та читання нот з аркуша»./ Володимир Кучерук, Петро Шиманський. – Луцьк : Вежа-Друк, 2022. – 24 с.

В методичних рекомендаціях відображені основні першочергові завдання майбутнього акомпаніатора, визначаються основні принципи роботи над музичним твором, висвітлюються ті питання методики, які допомогли б здобувачеві вищої освіти у самостійному опрацюванні музичного супроводу вокалісту, давали конкретні завдання, навички і уміння з даної дисципліни.

Рекомендовані студентам закладів вищої освіти спеціальності «Музичне мистецтво» при вивченні курсу «Акомпанемент та читання нот з аркуша», а також аспірантам, учителям, працівникам закладів культури і мистецтв.

УДК 783.25:787.6(072)

© Кучерук В. Ф., Шиманський П. Й., 2022
© Волинський національний університет
імені Лесі Українки, 2022

Зміст

Вступ. Методичні рекомендації.....	4
Варіант №1.....	8
Варіант №2.....	9
Варіант №3.....	10
Варіант №4.....	11
Варіант №5.....	12
Варіант №6.....	13
Варіант №7.....	14
Варіант №8.....	15
Варіант №9.....	16
Список джерел.....	19

Вступ

Акомпанемент (франц. *accompagnement* – супровід) – музичний супровід основної партії (мелодії) вокального чи інструментального твору. Виконують на фортепіано, акордеоні, гітарі та інших інструментах, а також інструментальним, вокальним ансамблем, хором, оркестром [5]. Особливість цієї вибіркової ОК полягає в тому, що тут застосовуються знання спец класу (спеціального музичного інструменту), теорії музики, сольфеджіо, гармонії. Метою методичних рекомендацій є розширення кола професійних знань, практичних вмінь та навичок здобувачами вищої освіти в майбутній організації музично-інструментальної діяльності.

У процесі занять цієї вибіркової ОК пропонується вирішення таких завдань:

- 1) оволодіння майстерністю підбору на слух та уміння гармонізації мелодії;
- 2) формування практичних умінь транспортування;
- 3) засвоєння теоретичних основ та практичних навичок;
- 4) формування практичної готовності до акомпаніаторської діяльності.

Методичні рекомендації

Процес формування навичок акомпанування потребує пам'ятати, що:

- початковий репертуар повинен бути посильним за фактурою і має носити чітко виражену практичну спрямованість;
- серединні фактурні прошарки підлягають найчастіше спрощенню;
- мелодія, оскільки є емоційною основою музичного твору, може відобразитись в елементах легкого акомпанементу;
- партія басів та акордів має забезпечувати опорні долі та ритмічно-гармонічну структуру.

Також потрібно звернути увагу на:

- встановлення зв'язку між літературним текстом пісні та емоційним змістом музичного супроводу;
- виявлення головного кульмінаційного моменту твору, інтонаційних вершин, агогічних відтінків.

Велике практичне значення для теперішнього здобувача ВО, а в майбутньому виконавця-акомпаніатора, має розвиток навичок підбирання на слух мелодій та їх гармонічного супроводу. З метою оптимізації цього процесу на практиці слід звернути увагу на такі моменти:

- зразками навчального матеріалу використовувати чіткі за формою і невеликі за обсягом відомі дитячі та народні пісні;
- рекомендувати здобувачам підбирати знайомі мелодії та пісні, початковий рух яких відповідає найпоширенішим на практиці інтервалам;
- привчати студентів до гри, не дивлячись на клавіатуру;
- приділяти увагу транспортуванню в інші тональності.

Для опанування здобувачем ВО мистецтва гри на слух необхідно щоб був достатньо розвинений навик гармонізації мелодії, що можливо лише при розвиненому ладовому слухові, який шліфується постійною ціленаправленою роботою. У процесі цієї роботи здобувач ознайомлюється і порівнює

найпростіші повні і часткові функціональні звороти. Викладач наголошує, що першим акордом гармонізації, якщо він припадає на сильну долю такту, як правило буває тоніка, але бувають приклади домінантовою гармонією. Затактові звуки найчастіше не гармонізуються. Надалі здобувачі ВО повинні застосовувати складніші гармонійні структури, що виходять за рамки основних функцій. Гармонічний аналіз – важлива частина самопідготовки та проводиться за таким планом:

- визначення ладу, тональності пісні;
- доцільність гармонізації окремих звуків основними тризвуками або ж тризвуками та септакордами побічних ступенів;
- визначення лінії басу, що відображає тональний план.

Крім цього – вітається вміння вносити різноманітні варіаційні форми до супроводу пісні, створювати вступи, закінчення.

Специфіка роботи концертмейстера (читай акомпаніатора) передбачає необхідність володіння такими вміннями, як гра по слуху супроводу до мелодії, елементарна імпровізація вступу, інтермедій, ..., імпровізація до театральних сценок в шкільних музичних виставах, створення власного варіанта фактури акомпанементу, вміння використовувати зручні варіанти даної фактури акомпанементу, використовувати прийоми аранжування. Ці вміння знадобляться в вокальному класі дитячих музичних студій, студій народного співу при розучуванні народних і популярних пісень, дитячих пісеньок до яких немає нот з повною фактурою супроводу. Підбір акомпанементу по слуху є продуктивний, творчий процес, який вимагає від концертмейстера самостійних музично – творчих дій [1].

Вагомим у практичній діяльності майбутнього вчителя є вміння створювати власний варіант акомпануючої партії. Наведемо декілька можливих типів супроводу:

- 1) акомпанемент, фактура якого виражена ланцюгом гармонічних послідовностей, що є основним тризвуком ступенів (ліва рука – різні ритмічні фігурації);
- 2) акомпанемент, ускладнений використанням прохідних і неакордових звуків (верхні звуки дублюють мелодію);
- 3) супровід з розкладеною фактурою викладу акордів.

Розглянемо на прикладі дитячої пісні «Грицю, Грицю, до роботи» різні варіанти легкого супроводу акомпанементу на баяні чи акордеоні.

Грицю, Грицю, до роботи!
В Гриця порвані чоботи...
- Грицю, Грицю, до телят!
В Гриця ніженьки болять...

- Грицю, Грицю, молотити!
Гриць не здужає робити...
Грицю, Грицю, рубай дров!
- Кахи-кахи! Нездоров...

- Грицю, Грицю, роби хліб!
- Кахи-кахи, щось захрип...
- Грицю, Грицю, іди їсти!
- Ой, чекайте, де тут сісти!

Самий простий варіант акомпанементу для початківців показаний у варіанті №1. Граючи тему (мелодію), акомпаніатор використовує елементи підголосків та спирається на ритмічно-гармонічну структуру у лівій руці (бас-акорд, бас-акорд). Такий спосіб акомпанементу застосовується в закладах дошкільної освіти та в початкових класах закладів середньої освіти.

У варіанті №2 в першому такті використано початок теми, а далі акордову структуру різними ритмами у правій руці та басово-акордову фактуру в лівій руці.

Варіант №3 демонструє басово-акордову фактуру у лівій руці та акордову структуру на –і в правій руці.

У варіанті №4 пропонуються до використання елементи мелодії, підголосків та акордів різними ритмами у правій руці та стабільний ритм (крім останнього такту) в лівій руці.

Варіант №5 має вже елементи варіаційності, так як відбувається обігрування мелодії шістнадцятими нотами при стабільному ритмічному малюнку в лівій руці (бас-акорд на -і).

У варіанті №6 застосовано варіаційний варіант з елементами підголосків та подвійних нот з гармонічно-ритмічним малюнком в лівій руці, як в попередньому варіанті.

Як вже згадувалося, бажано перед першим куплетом пісні додати вступну частину, яка має настроїти співака(-ів) на характер та тональну основу. Прикладом цього є варіант №7. Тут вступ використано на основі другої половини пісні. Супровід оснований на акордовій фактурі з елементами фрагментів мелодії.

У варіанті №8 запропоновано вступ на основі варіації теми. Далі використовується акордова фактура з елементами мелодії.

І, як підсумковий, варіант №9 демонструє ще один цікавий спосіб акомпанементу. Ми маємо таку загальну структуру пісні: вступ, 1-ий та 2-ий куплети, перегра, 3-ій куплет. Вступ запропоновано у варіаційній формі, перший куплет оснований на основі мелодії з підголосками. Другий куплет має акордову структуру акомпанементу. Перегра і третій куплет у варіаційній формі. Види акомпанементу всіх куплетів використані з вище наведених варіантів. Ми бачимо, що акомпанемент у кожному куплеті не повторюється і саме це робить його неодноманітним, скучним, а цікавим. Перегра дає можливість співакові (-ам) трохи перепочити й продовжити виконання пісні далі.

Таким чином, ми опрацювали різні варіанти легкого акомпанементу дитячої пісні, що дасть поштовх майбутнім акомпаніатором до саморозвитку й фантазії музичного супроводу співаків.

*Варіанти музичних
супроводів*

Варіант №1

Грицю, Грицю, до роботи

Українська народна пісня

Весело

The musical score is written for piano in 2/4 time. It consists of two systems of four measures each. The first system starts with a first ending bracket over the first measure. The melody is in the treble clef, and the accompaniment is in the bass clef. The lyrics are written below the notes, with chord symbols (C, Dm, G) placed under the corresponding notes. The second system ends with a double bar line.

1

mf Гри - цю, Гри - цю, до ро - бо - ти! В Гри - ця пор - ва - ні чо - бо - ти.

5

Гри - цю, Гри - цю, до те - лят! В Гри - ця ні - жень - ки бо - лять.

Варіант №2

Грицю, Грицю, до роботи

Українська народна пісня

Весело

mf Гри - цю, Гри - цю, до ро - бо - ти! В Гри - ця пор - ва - ні чо - бо - ти.

mp C Dm G C

mf Гри - цю, Гри - цю, до те - лят! В Гри - ця ні - жень - ки бо - лять.

C Dm G G7 C

Варіант №3

Грицю, Грицю, до роботи

Українська народна пісня

Весело

1

mf
Гри - цю, Гри - цю, до ро - бо - ти! В Гри - ця пор - ва - ні чо - бо - ти.

mp C Dm G C

5

Гри - цю, Гри - цю, до те - лят! В Гри - ця ні - жень - ки бо - лять.

C Dm G G7 C

Варіант №4

Грицю, Грицю, до роботи

Українська народна пісня

Весело

1

mf

Гри-цю, Гри-цю, до ро-бо-ти! В Гри-ця пор-ва-ні чо-бо-ти.

mp C

Dm G C

5

Гри-цю, Гри-цю, до те-лят! В Гри-ця ні-жень-ки бо-лять.

C Dm G G7 C

Варіант №5

Грицю, Грицю, до роботи

Українська народна пісня

Весело

1

mf

Гри-цю, Гри - цю, до ро - бо - ти! В Гри - ця пор - ва - ні чо бо - ти.

mp
C Dm G C

5

Гри - цю, Гри - цю, до те - лят! В Гри - ця ні - жень - ки бо - лять.

C Dm G G7 C

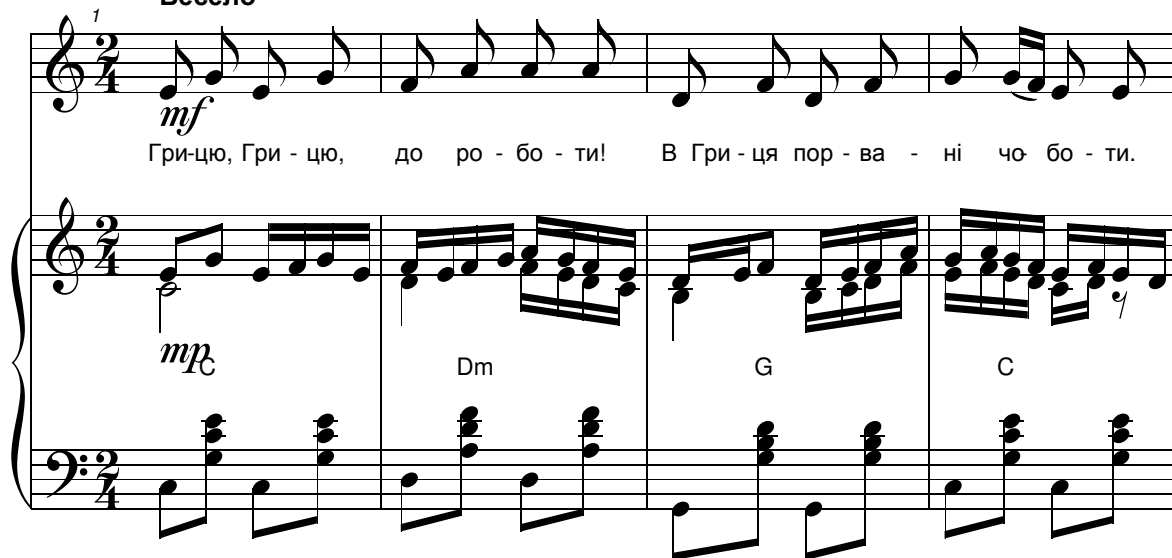
Варіант №6

Грицю, Грицю, до роботи

Українська народна пісня

Весело

1

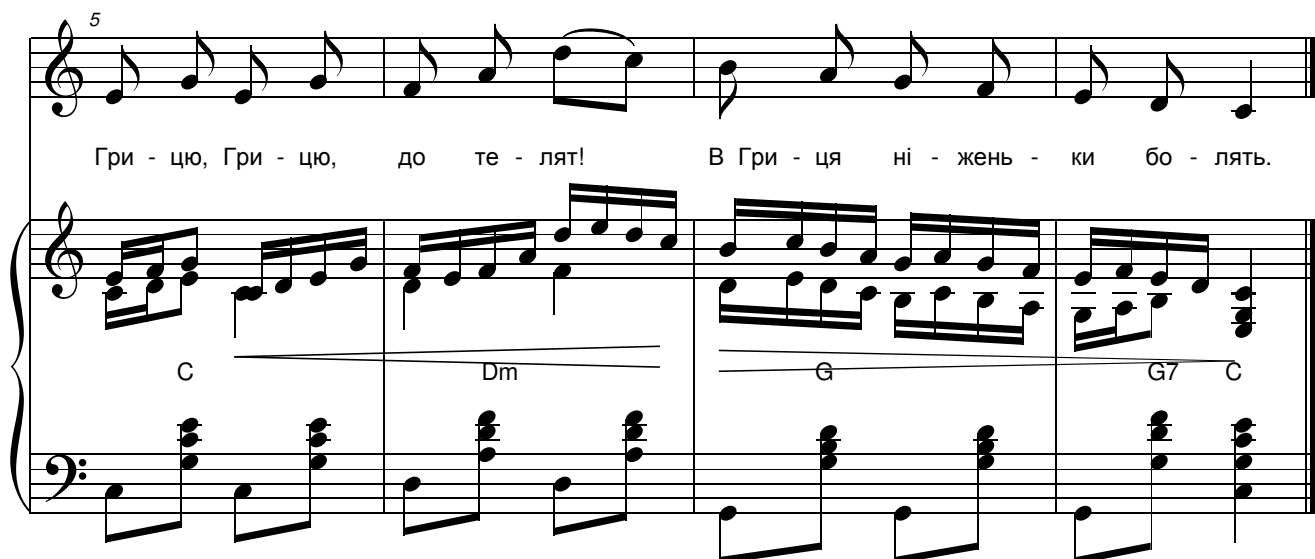
mf

Гри-цю, Гри-цю, до ро-бо-ти! В Гри-ця пор-ва-ні чо-бо-ти.

mp

Dm G C

5

Гри-цю, Гри-цю, до те-лят! В Гри-ця ні-жень-ки бо-лять.

C Dm G G7 C

Варіант №7

Грицю, Грицю, до роботи

Українська народна пісня

Весело

The musical score is written in 2/4 time and consists of three systems. The first system (measures 1-4) is an instrumental introduction for the piano, marked *mf*. The second system (measures 5-8) includes the first line of lyrics. The third system (measures 9-12) includes the second line of lyrics. The piano accompaniment features a simple bass line and chords in the right hand. The lyrics are: "Гри - цю, Гри - цю, до ро - бо - ти! В Гри - ця пор - ва - ні чо - бо - ти. Гри - цю, Гри - цю, до те - лят! В Гри - ця ні - жень - ки бо - лять."

1

mf C Dm G G7 C

5

mf C Dm G C

Гри - цю, Гри - цю, до ро - бо - ти! В Гри - ця пор - ва - ні чо - бо - ти.

9

mp C Dm G G7 C

Гри - цю, Гри - цю, до те - лят! В Гри - ця ні - жень - ки бо - лять.

Варіант №8

Грицю, Грицю, до роботи

Українська народна пісня

Весело

The musical score is written in 2/4 time and consists of three systems. Each system includes a vocal line and a piano accompaniment. The piano part features a steady bass line and chords in the right hand. The first system starts with a treble clef and a key signature of one flat (B-flat). The tempo is marked 'Весело' (Allegretto). The first system of the piano accompaniment is marked *mf* and includes chords C, Dm, G, G7, and C. The second system is marked *mf* and includes chords C, Dm, G, and C. The third system is marked *mp* and includes chords C, Dm, G, G7, and C. The lyrics are: 'Гри - цю, Гри - цю, до ро - бо - ти! В Гри - ця пор - ва - ні чо - бо - ти. Гри - цю, Гри - цю, до те - лят! В Гри - ця ні - жень - ки бо - лять.'

Варіант №9

Грицю, Грицю, до роботи

Українська народна пісня

Весело

The musical score is written in 2/4 time and consists of three systems. Each system includes a vocal line and a piano accompaniment. The piano part features a consistent bass line of quarter notes (C, D, G, C) and a treble part with chords and melodic lines. The first system starts with a treble clef and a whole rest, followed by the piano accompaniment. The second system begins with a vocal line marked *mf* and the piano accompaniment marked *mp*. The third system continues the vocal and piano parts.

1. Гри - цю, Гри - цю, до ро - бо - ти! В Гри - ця по - рва - ні чо - бо - ти.

Гри - цю, Гри - цю, до те - лят! В Гри - ця ні - жень - ки бо - лять...

13

Гри - цю, Гри - цю, мо - ло - ти - ти! Гриць не зду - жа - є ро - би - ти...

C Dm G C

17

Гри - цю, Гри - цю, ру - бай дров! Ка - хи - Ка - хи! Не - здо - ров...

C Dm G G7 C

21

C Dm G C

25

Гри-цю, Гри - цю, ро - би хліб! Ка - хи, - Ка - хи, щось за хрип...

C Dm G C

29

Гри - цю, Гри - цю, і - ди їс - ти! Ой, че - кай - те, де тут сі - ти!

C Dm G G7 C

Список джерел

1. Гордійчук Л.В. Концертмейстерський клас: методичні рекомендації до робочої програми навчальної дисципліни . Луцьк : Ключі, 2018. 9 с.
2. Ревенчук В. В. Теорія та методика формування концертмейстерських умінь: Навчальний посібник. Ніжин : Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2009. 111 с.
3. Юцевич Ю. Є. Музика. Словник-довідник . Тернопіль : Навч. книга – Богдан, 2003. 352 с.

Для нотаток

Для нотаток

Для нотаток

Для нотаток

Навчально-методичне видання

Кучерук Володимир, Шиманський Петро

**Акомпанемент та читання нот з аркуша.
Легкий акомпанемент (баян/акордеон)
на прикладі дитячої пісні
«Грицю, Грицю, до роботи!»**

Методичні рекомендації

Друкується в авторській редакції

Формат 60x84 1/16. Обсяг 1,16 ум. друк. арк., 1,04 обл.-вид. арк.

Наклад 50 пр. Зам. 118. Виготовлювач – Вежа-Друк

(м. Луцьк, вул. Шопена, 12, тел. (0332) 29-90-65).

Свідоцтво Держ. комітету телебачення та радіомовлення України

ДК № 4607 від 30.08.2013 р.